

(/)

 (/)

> Vikingetid og Middelalder (<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/vikingetid-og-middelalder-13-13-13-13>)

> Bøger (<https://www.historie-online.dk/boger>)

> Anmeldelser (<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5>) > Audr. Kvindeliv i vikingetiden

← Forrige artikel (<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/vikingetid-og-middelalder-13-13-13-13/magtfulde-dronninger-i-middelalderen>)

Audr. Kvindeliv i vikingetiden

Kategori: Anmeldelser

Visninger: 1139

Del artikel: (<https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/vikingetid-og-middelalder-13-13-13-13/aur-kvindelig-i-vikingetiden>) (<https://twitter.com/home?status=>. Aktiviteten kan ses på <https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/vikingetid-og-middelalder-13-13-13-13/aur-kvindelig-i-vikingetiden>) (<http://www.linkedin.com/shareArticle?mini=true&url=https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/vikingetid-og-middelalder-13-13-13-13/aur-kvindelig-i-vikingetiden&title=>)

Kim Hjarðar

Auðr. Kvindeliv i vikingetiden

Oversat af Sigurd Toftdahl Terkelsen

Bogoo forlag. 224 sider. 299,95 kr.

Af Anders Ellegaard

Kim Hjarðar er kendt i Danmark for sine bøger om vikingernes liv og færden - og ikke mindst deres skibe. Kim Hjarðar er historiker og uddannet ved Universitetet i Oslo. På dansk er udkommet flere af hans bøger.

I denne bog har kim Hjarðar rettet blikket mod kvinderne i vikingetiden. Ofte hører man kun om mændenes bedrifter, men bag enhver stor mand står en kvinde – som man siger.

Vikingsamfundet bestod groft sagt af tre klasser: den øverste, som var storbønder, krigere, handelsmænd, som tog på togt; frie bønder, som passede deres mindre gårdbrug; trællene som var ufrie og lovgivningsmæssigt på linje med husdyr. Som eksempel kan bruges Rigs (Heimdals) vandring, hvor de tre samfundsklasser beskrives.

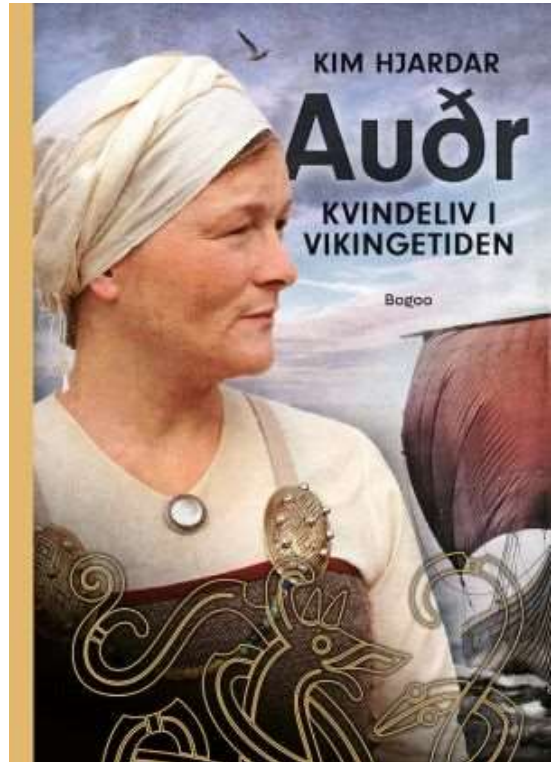
Kilderne til en bog om kvindeliv er dels arkæologiske og dels eddaer og andre skriftlige kilder. Da eddaerne er nedskrevet af kristne (munke) et par hundrede år efter de omtalte handlinger, skal de læses med forståelse for, at skriverens egne holdninger og moral kan spille ind.

Eddaerne handler mest om mænd og deres bedrifter, men en del af dem handler om de kvinder, som stod tilbage med ansvaret for en stor eller større bedrift, som skulle holdes i gang, mens manden var væk i kortere eller længere tid. Nogle gange i flere år. Det tilbageblevne kvindelige overhoved havde ansvaret for gården, husdyrene, markerne, såning og høst, forarbejdning af produkterne, fremstilling af tøj, madlavning, opbevaring af fødevarer osv. osv. Hertil kom ansvaret for frie folk, som hjalp til og for trællene. Alle disse opgaver har krævet en grundig uddannelse af husfruen, således at hun ikke selv har skullet gøre alting, men at hun har haft kendskab til, hvad der skulle laves og gøres. Ofte var ansvaret for arbejdets udførelse delt ud på "mellemledere."

Forfatteren har lavet det litterære greb, at han har bundet beskrivelsen af kvindeliv i vikingetiden op på en højtstående kvinde; hendes fødsel, herkomst, liv og færden; hendes opvækst, uddannelse, giftermål og skæbne. Denne kvinde kaldes her for Aud den Forstandige. Hun er i Laksdølnes saga kendt som Unn den Dybsindige. Aud var datter af Ketil Fladnæse, som i moden alder rejste fra Norge, hvor kongen, Harald Hårfager, var ved at samle riget. Ketil rejste med familien og husholdningen til Skotland, men det er en helt anden historie. - Læserne må indstille sig på og acceptere, at der i forfatterens gode og meget vidensbaserede beskrivelse af kvindeliv på et højt niveau i samfundet ofte antages, at "det må Aud have lært...det må Aud have vidst...det må Aud have gjort." Med det in mente er beskrivelsen af opdragelse, uddannelse og kvindeliv god og up to date. - Forfatteren berører nutidens mode med at vurdere fortiden med nutidens øjne, men han forfalder heldigvis ikke selv dertil.

Bogen om Aud er delt op i tre dele: Barndom og ungdom, Voksenliv og Alderdom. Barndommen varede indtil ca. 14 år, hvor giftermål, børn og ansvar som husfrue stod for døren.

Afsnittet "Barndom og ungdom" handler om børns rolle i det daværende samfund, om navnes betydning, og hvem der valgte det, om forskellen på piger og drenge opfostring. Om pigers opfostring berettes om ulden som var lige så vigtigt et råstof som jern. Uld blev brugt til beklædning, tæpper og sejl. Klipning af får, spinning, farvning, strikning og vævning var vigtige dele af forarbejdningen.

Fornemme fruer har optrådt som administratorer, og ikke som aktive udøvere af håndværk, men et grundigt kendskab til kvalitetsarbejde har været nødvendigt. Arkæologien har vist, at der var stor forskel på hvilken klasse en pige var født i, og hvor hun er vokset op.

Med sejl og køl på skibene blev disse mere sødygtige. Der opstod nye handelsveje og -steder. Vikinger og handlende, som levede på havet, fik søkonger. Samfundet og økonomien ændrede sig; bosættelser skete i andre lande og nye kongedømmer eller dominerede områder opstod.

Det sidste kapitel i dette afsnit handler om seksualitet og samliv. Det er begrænset, hvad man ved om disse emner. Sagaskriverne har haft den kristne moral i baghovedet, da de skrev. Flerkoneri og konkubinater var udbredt. - Prævention, tja, ved ikke. - Et afsnit hedder "Æren var alt." Det gjaldt både for kvinder og mænd, at den personlige ære og familiens ære var af stor betydning. For en kvinde var både hendes mands, hendes mands families og hendes egen families ære afgørende for hendes egen ære.

Bogens anden del kaldes "Voksenliv." Denne del er nok den vigtigste og mest omfattende af hele bogen. Årsagen er nok, at den del af kvinders liv er den bedst dokumenterede. - Ketil Fladnæs' emigration til Hebriderne, Orkneyerne og Skotland er starten med erobringer, bosættelse og liv. Han blev efterhånden en del af det politiske netværk. - Irland blev først et mål for plyndringer og senere et bosted. Lokale konger og danskere var både modstandere og naboer. Kampen om Sydvejen var kampen om Det Irske Hav og om Irland. Senere i afsnittet er "Krigen i Irland" omtalt. - Kvinders liv på skibe beskrives: Særligt hårdt var det på åbne skibe uden aflukkede rum. - I afsnittet om "Kvinder i krig" er forfatteren overvejende kritisk over for kvinders direkte deltagelse i krigshandlinger. Dette i modsætning til tendensen til at mene, at kvinder deltog på lige fod med mændene. Der er for eksempel ikke fundet kvindeknogler med spor efter krigsskader. - I "Skjaldekoner og runeristere" omtales de få kvindelige skjalde. Som runeristere er der til gengæld flere eksempler på kvinder, som har fået ristet runer efter deres mænd. - Et langt afsnit handler om "Bryllup og ægteskab." Aud blev gift med den norske konge Olav den Hvide, som både havde andre koner og elskerinder, hvilket var sædvanligt dengang. Formålet med giftermålet var at skabe forbindelse og fred mellem magtfulde slægter. Fuldbyrdet samleje i vidners nærværelse var en betingelse, og det sås gerne, at kvinden hurtigt blev gravid og fødte en søn. Hele forberedelsen og ceremonien beskrives i detaljer. - Husfruens rolle som nøglebærer beskrives. Dette er tegnet på, at hun dels skulle sørge for konservering og opbevaring af madvarer gennem vinterperioden, dels skulle være forberedt på at afholde fester eller gæstebud, når det var nødvendigt. - Forskellen mellem "Den urbane kvinde" og en bondekvinde var stor. Både hvad opgaver og ejendele angik. - I "Den religiøse kvinde" beskrives kvinder som både kult- og blotleder. Tilbedelse af gudinden Freja var udbredt, men der var mange andre guder, som der skulle blottes til. De forskellige blot omtales, og der er ingen tvivl om, at blot var både religiøse og sociale fester. - Kvindelige vølver omtales i "Kvinden med staven." Vølverne omtales i flere sagaer, og mest kendt er måske "Vølvens Spådom." I andre kulturer kaldes vølverne for shamaner, og de er kendte som seere og spåkoner, som kunne rejse mellem forskellige bevidstheder. - Også som lægekoner havde kvinder en rolle. Det krævede kendskab til planter, gifte, krigsskader og sygdomme. - Det sidste afsnit af denne del af bogen hedder "Fødsler og børn."

Del 3 hedder "Alderdom." Efter Auds skilsmisse fra Olav den Hvide var Aud en tid stadig i Bute i Skotland, men magtforholdene gjorde, at hendes position var i fare. Hun rejste derfor med sin søn, Torstein, først til Færøerne og siden til Island, hvor hun slog sig ned i Hvamm, som ligger inderst i Hvamsfjorden nord for det nuværende Reykjavik. Som den stærke kvinde hun var, slog hun sit navn fast som en myndig og krævende leder. Som det sidste i dette afsnit omtales Auds alderdom og død.

Et særligt afsnit handler om "Døden og livet efter døden." I dette gennemgås dels selve begravelserne og de forskellige dødsriger for kvinder og mænd.

Kilderne til denne bog og Aud er omtalt i et særligt kapitel. Her henvises til andre bøger og artikler om kvinder i vikingetiden. Bogen er trykt med en ret lille font. (Omkostningshensyn?). De forskellige afsnit har fotografier som illustrerer teksten og gengiver fund fra forskellige udgravninger.

Bogen har et noteapparat, som ud over henvisninger til kilder også giver yderligere oplysninger til teksten. Desuden er der en liste over kilder og litteratur samt oplysninger om danske oversættelser, netsider, register og billedkreditering.

Alt i alt en god og grundig gennemgang af kvinders liv i vikingetiden baseret på arkæologiske udgravninger og mangfoldige tidlige og nutidige litterære kilder.

[Historie-online.dk, den 26. april 2023]

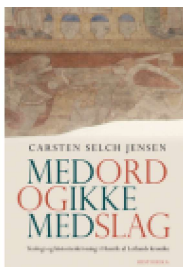
← **Forrige artikel** (<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/vikingetid-og-middelalder-13-13-13-13/magtfulde-dronninger-i-middelalderen>)

SE RELATEREDE ARTIKLER

MELLEM HAMMER OG KORS

(<https://www.historie-online.dk/boger/mellem-hammer-og-kors>)

MED ORD OG IKKE MED SLAG

(<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/vikingetid-og-middelalder-13-13-13-13/med-ord-og-ikke-med-slag>)

TOGTET

(<https://www.historie-online.dk/boger/togtet>)

Museumsnumre 38 – Sække og sækkevogn

Ole Mortensøn fortæller om sækkegods

(<https://www.historie-online.dk/temaer-9/artikler-51-51/museumsnumre/museumsnumre-38-saekke-og-saekkevogn>) (<https://www.historie-online.dk/nyheder-og-aktiviteter-2-2/tv-tips/tv-tips-uge-21-2023>)

TV-tips, uge 21, 2023